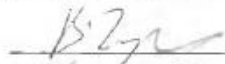

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет екологічної безпеки, інженерії та технологій
Кафедра цивільної та промислової безпеки

УЗГОДЖЕНО
Декан ФЕБІТ

«01» 09

В. Чумак
2021р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

«01» 09

А.Полухін
2021р.

Система менеджменту якості

ПРОГРАМА
Виробничої практики

Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»
Спеціальність: 263 «Цивільна безпека»
Освітньо-професійна програма: «Техногенна та промислова безпека в транспортній галузі»

Курс - 2 Семестр - 3

Самостійна робота – 180 годин
Усього (годин/кредитів ECTS) – 180/6.0

Диференційований залік – 3 семестр

Індекс НМ-3-263/21-п.п.2.2.1.2

СМЯ НАУ ІІІ 10.02.01-01-2021

Програму «Виробничої практики» розроблено на основі робочого навчального плану НБ-3-263/21-п.п. 2.2.1.2, затвердженого проректором 26.01.2020р. підготовки фахівців освітнього ступеня "Магістр" за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» та відповідних нормативних документів.

Програму практики розробив
професор кафедри
цивільної та промислової безпеки

Б. Халмурадов

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Техногенна та промислова безпека в транспортній галузі», спеціальності 263 «Цивільна безпека» – кафедри цивільної та промислової безпеки, протокол № 5 від «13» 05 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми _____ Глива В.А.

Завідувач кафедри _____ Халмурадов Б.Д.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету екологічної безпеки, інженерії та технологій, протокол № 10 від «18» травня 2021 р.

Голова НМРР _____ Гроза В.А.

Рівень документа - 3б

Плановий термін між ревізіями - 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
1.1. Місце виробничої практики в системі професійної підготовки фахівця	4
1.2. Відомості щодо спеціальності, освітньо-професійної програми	4
1.3. Відомості про бази практики	4
1.4. Цілі, які повинен досягнути практикант під час проходження практики	5
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ	5
2.1. Організаційні питання	5
2.2. Обов'язки керівників практики	6
2.3. Обов'язки здобувачів вищої освіти	6
3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ	7
3.1. Мета практики на посаді фахівця з безпеки підприємства	7
3.2. Головні завдання практики на посаді фахівця з безпеки підприємства	7
3.3. План-графік виконання програми практики, який містить заходи та розрахунок часу в годинах, необхідних для її виконання	8
3.4. Тематика занять.	8
3.5. Список рекомендованих джерел	10
4. ЗВІТ З ПРАКТИКИ	10
4.1. Інформація про порядок підведення підсумків практики	10
4.2. Форма звітності (обсяг звіту, перелік основних розділів та їх зміст)	11
4.3 Форма оцінювання проходження практики	12
4.4 Інформація про підсумки практики	12
5. ФОРМИ ДОКУМЕНТІВ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ	14

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Місце виробничої практики в системі професійної підготовки фахівця

Виробнича практика направлена на знайомство з новими науково-практичними розробками в галузі цивільної безпеки на промислових об'єктах, об'єктах критичної інфраструктури які виробляють різні види джерела енергії та, на яких використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру та спричиняють техногенне забруднення природного середовища. Виробнича практика базується на знаннях, отриманих під час вивчення дисциплін: «Моніторинг охорони праці та теорія професійних ризиків», «Техногенна безпека аеропортів цивільної авіації».

1.2. Відомості щодо спеціальності, освітньо-професійної програми.

Спеціальність 263 «Цивільна безпека», передбачає підготовку фахівців, здатних вирішувати актуальні проблеми сучасного суспільства, пов'язані з вирішенням проблем цивільної безпеки нашої країни, а також з забезпеченням техногенної і промислової безпеки через впровадження у використання нових технологій.

Освітньо-професійна програма «Техногенна та промислова безпека в транспортній галузі» дозволяє опанувати методи фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури. Фахівці можуть працювати у центральних і місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях, на яких поширюється дія законів у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, в державних органах управління, в лабораторіях, в науково-дослідних установах, у вищих навчальних закладах та підприємствах транспортної, зокрема, авіаційної, галузі.

1.3. Відомості про бази практики

Базами практик, за попереднім узгодженням, можуть бути підприємства критичної інфраструктури, підприємства підвищеної небезпеки, потенційно небезпечні підприємства, на яких можуть використовуватися або виготовлятися, перероблятися, зберігатися чи транспортуватися небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин

можуть створити реальну загрозу виникнення аварії, та аварійно рятувальні, гірничорятувальні загони, які за напрямом діяльності можуть створити умови для успішного проходження практики здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Цивільна безпека».

Практика виробнича і проводиться індивідуально.

1.4. Цілі, які повинен досягнути практикант під час проходження практики

Цілі, які повинен досягнути практикант під час проходження практики, полягають в закріпленні теоретичних знань та набутті практичних навичок їх застосування.

При проходженні практики практиканти повинні використовувати, окрім літератури з навчальних дисциплін, такі інформаційні джерела баз практик, які не становлять державної чи комерційної таємниці: установчі документи баз практик і їх структурних підрозділів (статути, положення, посадові інструкції, організаційні структури тощо); технологічну документацію та статистичні звіти про діяльність баз практик з питань техногенної безпеки.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ НА ПОСАДІ ФАХІВЦЯ З БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційні питання

Виробнича практика є складовою частиною навчального процесу і є обов'язковою. Дану практику проходять здобувачі вищої освіти другого року навчання, які навчаються за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійної програми «Техногенна та промислова безпека в транспортній галузі», освітнього ступня «Магістр».

Під час практики здобувачам вищої освіти можуть бути проведені навчальні заняття з залученням провідних фахівців галузі та потенційних роботодавців, екскурсії на підприємства підвищеної небезпеки, потенційно небезпечні підприємства, в аварійно рятувальні загони, пожежні частини, державні органи управління.

Конкретні терміни проведення практики встановлюються графіком навчального процесу, призначаються викладачі-керівники практики, а також обираються відповідні об'єкти проходження практики. Перед початком практики кафедрою проводяться загальні збори здобувачів вищої освіти для з'ясування організаційних питань, проведення інструктажу з охорони праці та отримання здобувачами вищої освіти індивідуальних завдань.

Організаційне та навчально-методичне керівництво і виконання програми виробничої практики забезпечує кафедра цивільної та промислової безпеки. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює навчальний відділ університету.

2.2. Обов'язки керівників практики

Керівник практики від університету зобов'язаний:

- безпосередньо перед початком практики провести загальний інструктаж з охорони праці;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з програмою практики та видати індивідуальні завдання;
- систематично контролювати виконання програми практики та відвідування практики здобувачами вищої освіти;
- надавати здобувачам вищої освіти необхідні консультації з питань проходження практики та збору матеріалів для написання звіту та виконання індивідуального завдання;
- консультувати ведення щоденних записів та написання звіту;
- перевіряти виконання індивідуального завдання;
- перевіряти звіти з практики і приймати участь в комісії по захисту звітів;
- після захисту практики здобувачів вищої освіти здати до деканату заліково-екзаменаційні відомості та на кафедру звіт про результати проведення практики.

Представник від бази практики сприяє:

- забезпеченню проведення обов'язкового інструктажу з охорони праці;
- створенню всіх необхідних умов для виконання здобувачами вищої освіти програми практики та індивідуальних завдань;
- наданню, в межах своїх повноважень, здобувачам вищої освіти та керівникам практики від університету можливості користуватися лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотекою, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики та індивідуальних завдань.

2.3. Обов'язки здобувача вищої освіти

До початку практики здобувач вищої освіти повинен:

- вивчити і суворо дотримуватись правил техніки безпеки, протипожежної безпеки і виробничої санітарії;
- ознайомитися з програмою практики, та наказом ректора на проходження практики;
- мати на початку практики узгоджене з керівником індивідуальне

завдання;

- виконати завдання у відповідності з програмою практики;
- зібрати матеріал для оформлення звіту про проходження практики;
- систематично доповідати керівнику про виконання окремих етапів роботи, передбачених завданням практики.

Під час проходження практики здобувач вищої освіти повинен:

- пройти інструктаж з охорони праці та техніки безпеки;
- ознайомитися з основними напрямками у сфері цивільного захисту та техногенною безпекою в провідних наукових центрах України;
- оформити індивідуальне завдання відповідно до вимог;
- виконати повністю календарний план та об'єм практики.

Після закінчення практики здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру:

- звіт про проходження практики;
- щоденник практики оформлений належним чином.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

3.1. Мета практики

Метою виробничої практики є: ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними напрямками техногенної безпеки, закріплення і поглиблення теоретичних знань, одержаних ними при опануванні освітніх компонент, що передують практиці та були вивчені у 1-3 семестрах, та набуття вмінь використання цих знань на практиці.

3.2. Головні завдання виробничої практики

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти повинні використовувати, крім літератури з навчальних дисциплін, такі інформаційні джерела баз практик, які не становлять державної або комерційної таємниці.

За термін практики здобувачам вищої освіти необхідно виконати такі завдання:

- ознайомитись зі структурою та функціями державних, міських та регіональних установ та підприємств, пов'язаних з техногенною безпекою та цивільним захистом;
- ознайомитись з повноваженнями фахівців із техногенної безпеки та цивільного захисту;
- ознайомитись з повноваженнями фахівця з безпеки підприємства; ознайомитись з проведенням техніко-економічного аналізу, оцінювання ризиків, комплексного обґрунтування проектів, планів, рішень, їх реалізації у сфері цивільної безпеки.
- визначити та проаналізувати сучасний стан використання технологій з техногенної безпеки на прикладі одного з підприємств (бази практики).

3.3. План-графік виконання програми практики, який містить заходи та розрахунок часу в годинах, необхідних для її виконання

План-графік додається до звіту про проходження практики з обов'язковою відміткою його фактичного виконання.

План-графік практики, що рекомендується, наведено в таблиці 1.

Табл. 1

План-графік проходження практики

№ п/п	Види діяльності	Кількість годин
		Самостійна робота
1	Оформлення документів для проходження практики	6
2	Інструктаж з техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежної безпеки	2
3	Знайомство зі структурою бази практики, професійною діяльністю даного підприємства	18
4	Виконання тематичного плану проходження практики	88
5	Виконання індивідуального завдання	36
6	Складання, оформлення та захист звіту	30
Разом		180

3.4. Навчальні заняття та екскурсії. Тематика навчальних занять

З метою надбання практикантами більш повної уяви про базу практики, її організаційну структуру, взаємодію окремих структурних підрозділів і т. ін. представником бази практики (за можливості) проводиться ознайомча екскурсія підприємством. Для розширення світогляду та ерудиції практикантів також доцільно розширити перелік екскурсій під час практики можливістю відвідати підприємства, організації та науково-дослідні установи суміжних галузей з урахуванням регіонального аспекту.

Якщо під час виробничої практики проводяться виставки, семінари, тренінги, наукові та освітні заходи за профілем спеціальності, слід організувати ознайомлення практикантів з їх експозиціями та програмами.

Заняття та екскурсії проводяться для більш глибокого ознайомлення з техногенними аспектами діяльності об'єкту практики. Здобувачів вищої освіти також знайомлять з умовами техніки безпеки потенційно-небезпечних підприємств, об'єктів підвищеної небезпеки тощо.

Тематика навчальних занять:

1. Значення практичних досліджень у вирішенні проблем техногенної та пожежної безпеки;
2. Методи оцінки техногенної та пожежної безпеки;
3. Вивчення приладів для проведення лабораторних досліджень;
4. Основні джерела забруднення навколишнього середовища підприємствами транспортної галузі;
5. Вивчення технологічних процесів підприємства, що є об'єктом практики;
6. Вивчення роботи технологічного обладнання підприємства та методів техногенної безпеки, що ним використовуються;
7. Вивчення структури аварійно-рятувального загону та функціональних повноважень;
8. Сучасні методи запобігання великим аваріям на об'єктовому рівні в управлінському і організаційному плані;
9. Вивчення державних вимог під час декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки, проведення необхідних розрахунків для їхньої ідентифікації;
10. Ознайомлення з посадовими обов'язками та особливостями роботи фахівця з техногенної безпеки підприємства;
11. Набуття практичних навичок у розробці декларації безпеки та управління ризиком на виробництві.

Для проведення занять залучаються провідні фахівці установ та підприємств. Заняття проводяться за планом, затвердженим керівником практики від університету.

У ході практики проводяться екскурсійні відвідування об'єктів практики, під час яких здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- ознайомитися із загальною структурою, напрямом діяльності підприємства, що є об'єктом практики;
- ознайомитися з джерелами забруднення навколишнього середовища на підприємствах цивільної авіації;
- ознайомитися з основними напрямками та об'єктами технологічних досліджень в провідних наукових центрах НДІ;
- ознайомитися зі структурою та функціями органів управління України у сфері цивільного захисту;
- ознайомитися з принципами роботи лабораторій науково-дослідних інститутів тощо.

3.5. Список рекомендованих джерел

3.5.1. Запорожець О.І., Применко В.І., Барабаш О.В. та інш. Цивільна безпека в авіації. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 482 с.

3.5.2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник. – Львів, 2010. – 384 с.

3.5.3. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях: Навч. посібник. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2004. – 136 с.

3.5.4. Михайлюк В.О. Цивільна безпека: Навч. посібник. Ч.3: Цивільна оборона. – Миколаїв: УДМТУ, 2002. – 155 с.

3.5.5. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 158 с.

3.5.6. Осипенко С.І., Іванов А.В. Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту: Навч. посібник. – К., 2008. – 286 с.

3.5.7. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільна безпека: Навч. Посібник / За наук. ред. О.І. Запорожця. – К.: АМУ, 2008. – 250 с.

3.5.8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та Цивільна безпека: Підручник. – К: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

3.5.9. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч. – К.: ЗАТ «Українська технологічна група», 1998. – 526 с.

3.5.10. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона: Навч. посібник / За ред. П.І. Кашина. – Львів: «Васильович К.І.», 2005. – 338 с.

3.5.11. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Вип. 3. Під заг. ред. В.В. Дурдинця. – К.: Агенство «Чорнобильінтерінформ», 2001. – 532 с.

3.5.12. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – К.: Відділ поліграфії Українського центру Держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

4. ЗВІТ З ПРАКТИКИ

4.1. Інформація про порядок підведення підсумків практики

Звіт з практики захищається здобувачем вищої освіти (з диференційною оцінкою) в комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики від університету, а також викладачі кафедри, які викладали дисципліни за фахом. Комісія працює в останні дні проходження практики.

Під час захисту звіту здобувач вищої освіти повинен висвітлити особисто виконану роботу, показати знання отримані під час проходження практики, розкрити зміст індивідуального завдання, обґрунтувати його актуальність та отримані результати.

При оцінці підсумків роботи здобувача вищої освіти-практиканта комісія бере до уваги відвідування здобувачем вищої освіти практики, якість підготовки звіту та індивідуального завдання, їх захист.

4.2. Форма звітності (обсяг звіту, перелік основних розділів та їх зміст)

Результати проходження практики здобувач вищої освіти оформляє як письмовий звіт. Він повинен відповідати змісту та задачам практики і являє собою систематизований і послідовний опис функцій та напрямків роботи наукових, промислових та державних установ, а також висвітлює всі інші питання, передбачені Програмою практики. Його складають в індивідуальному порядку.

Звіт повинен мати титульний аркуш, зміст, де зазначають назви всіх розділів звіту, основну частину з характеристикою бази практики, список використаних джерел, додатки.

Зміст розміщується па наступній сторінці після титульного аркушу. У ньому наводяться розділи, параграфи і сторінки.

У примітці до тексту вказуються пояснювальні та додаткові матеріали. Якщо примітка тільки одна то після слова примітка ставиться крапка. Примітка нумерується арабськими цифрами.

Літературні джерела вказуються порядковими номерами за списком використаної літератури, що даються у квадратних дужках. Якщо наводиться цитата, то вкінці, після лапок ставиться порядковий номер джерела та номер сторінки, на якій розміщена цитата.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату з наскрізною нумерацією з обов'язковим врахуванням стандартів (ССКД, ЄСПД тощо) й переплетений. На його останній сторінці здобувач вищої освіти-практикант ставить особистий підпис і дату його написання. Звіт з практики перевіряється та затверджується її керівниками від бази практики та університету, доповнюється відгуком керівника від бази

практики та університету, повертається здобувачеві вищої освіти для підготовки до захисту.

Текст слід писати на одній стороні аркуша, залишаючи зліва поле шириною 3 см, з правої сторони – 1 см, зверху – 2 см., знизу – 2 см. Звіт складається з 40-50 сторінок формату А4, шрифт Times New Roman 14, через 1,5 міжрядкових інтервали.

Всі сторінки роботи повинні бути пронумеровані у правому верхньому куті сторінки арабськими цифрами. Нумерація повинна бути суцільною від титульного аркуша до останньої сторінки. На титульному аркуші номер не проставляється.

Зміст розміщується на наступній сторінці, після титульного аркуша. У ньому наводяться частини (розділи), параграфи і сторінки.

У примітках до тексту вказуються пояснювальні та додаткові матеріали. Якщо примітка тільки одна, то після слова «примітка» ставиться крапка. Примітка нумерується арабськими цифрами.

Виноски на літературні джерела вказуються порядковим номером за списком використаної літератури, що даються у квадратних дужках (наприклад, [13]). Якщо наводиться цитата, то в кінці після лапок ставиться порядковий номер джерела і номер сторінки, на якій розміщена цитата (наприклад, [1, с. 30]).

Малюнки розміщуються одразу після виноски в тексті і позначаються Рис., нумеруються арабськими цифрами і обов'язково мають назву.

Опис літературних джерел складається з таких елементів: прізвище та ініціали автора, повна назва роботи, видавництво, місце і рік видання, обсяг роботи або виноски на сторінку. Літературні джерела групуються в алфавітному порядку за прізвищами авторів, основні матеріали - у хронологічному порядку. До списку літератури включається та література, яка безпосередньо використана при написанні роботи.

4.3. Форма оцінювання проходження практики

Оцінювання практики здійснюється за рейтинговою системою, відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання підсумків практики», яке є невід'ємною складовою програми.

Оцінка здобувача вищої освіти за практику враховується стипендіальною комісією інституту при призначенні стипендії разом з іншими оцінками, отриманими за результатом підсумкового контролю.

4.4. Інформація про підсумки практики

Керівник практики від університету за її підсумками подає завідувачу кафедри письмовий звіт із зауваженнями та пропозиціями щодо вдосконалення організації та проведення практики здобувачів вищої освіти.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри після її закінчення, а загальні підсумки всіх практик підводиться на вченій раді інституту не рідше одного разу протягом навчального року.

Оцінка за виробничу практику вноситься до залікової відомості та до залікової книжки здобувача вищої освіти за підписом керівника практики.

Після захисту звіт здобувача вищої освіти зберігається на кафедрі протягом одного року.

Здобувачу вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних, підтверджених документально причин, може бути надано право її повторного проходження за індивідуальним графіком з фінансуванням всіх витрат на її організацію та проведення фізичним та юридичними особами за окремим кошторисом.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики з неповажних причин або за підсумками її повторного проходження отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету.

Звіт керівника практики за її підсумками подається завідувачу кафедри в письмовому вигляді із зауваженнями та пропозиціями та зберігається на кафедрі три роки.

